

MIKOŁAJ JALINIK
Politechnika Białostocka

ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI AGROTURYSTYCZNEJ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

Wstęp

Transformacja systemu społeczno-gospodarczego kraju przyczyniła się do zmiany polityki rolnej, poziomu życia, sposobu spędzania czasu wolnego i zagospodarowania obszarów wiejskich. Zmiany takie zaszyły również i w rozwoju agroturystyki. Sukcesywnie zwiększa się liczba gospodarstw agroturystycznych, zarówno skategoryzowanych, jak i nieskategoryzowanych i to we wszystkich powiatach województwa podlaskiego.

Województwo podlaskie jest regionem rolniczo-turystycznym. Na jego obszarze znajdują się cztery parki narodowe, trzy krajobrazowe, znaczna powierzchnia wód, bogate walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe. Znaczna część gospodarstw rolnych w województwie podlaskim to niewielkie i nie wyspecjalizowane w produkcji towarowej podmioty gospodarcze, przynoszące nieznaczne dochody (dotyczy to zwłaszcza powiatów wschodniej części województwa).

W ostatnich latach wzrosło zainteresowanie wypoczynkiem na obszarach wiejskich, o czym świadczą dane statystyczne o rozwoju ruchu turystycznego na tychże obszarach. Turystyka wiejska, a w tym agroturystyka, stały się bardzo popularne. O rozwoju gospodarstw agroturystycznych w kraju mogą świadczyć następujące dane. W roku 1990 było tylko 590 gospodarstw agroturystycznych, w 1997 już 4800, a w 2002 roku usługi agroturystyczne świadczone były przez 7350 właścicieli gospodarstw rolnych. Na podstawie danych zebranych przez ośrodki doradztwa rolniczego wynika, że w roku 2005 liczba gospodarstw agroturystycznych wzrosła do 6244, łącznie z 214 gospodarstwami specjalizującymi się w ekoagroturystyce (MRiRW). Gospodarstwa agroturystyczne dysponują łącznie 89513 miejscami noclegowymi, w tym 1908 w gospodarstwach ekoagroturystycznych. Województwo podlaskie należy do wyróżniających się pod względem liczebności takich gospodarstw. W roku 2005 zostało sklasyfikowane na czwartym miejscu w kraju, z liczbą 707 gospodarstw agroturystycznych.

Rozwój każdej działalności gospodarczej wymaga określonych nakładów finansowych. Właściciele gospodarstw agroturystycznych mają możliwość korzystania z kredytów, pożyczek i funduszy strukturalnych. Taka pomoc powinna wpłynąć na poprawę infrastruktury turystycznej i podniesienie standardu świadczonych usług.

Coraz powszechniejsza staje się potrzeba spokoju, poznania wiejskiej tradycji i kultury, a także wypoczynku w nieskażonym środowisku przyrodniczym. Wartość

obszarów wiejskich sprawia, że są one bardzo atrakcyjną częścią kraju, na których z powodzeniem mogą rozwijać się gospodarstwa agroturystyczne, a usługobiorcy z dobrym skutkiem mogą regenerować zdrowie psychiczne i fizyczne.

Rozwój gospodarstw agroturystycznych

Sprzyjająca polityka państwa, wyższe dochody społeczeństwa, swoboda przemieszczania się, większa ilość czasu wolnego, atrakcyjność obszarów wiejskich, poprawa infrastruktury turystycznej, podniesienie standardu wsi i warunków bytowych ludności wiejskiej spowodowały, że nastąpił sukcesywny wzrost liczby gospodarstw agroturystycznych w województwie podlaskim, o czym już wspomniano. Poziom rozwoju gospodarstw agroturystycznych jest zróżnicowany – część z nich rozpoczęła swoją działalność i jest na etapie wyposażania i unowocześniania swojej bazy noclegowej i gastronomicznej, pozostała część sukcesywnie podnosi standard świadczonych usług.

Działalność agroturystyczną należy rozpatrywać z dwóch punktów widzenia – z punktu widzenia usługodawcy (właściciela) i usługobiorcy (klienta, turysty). Z punktu widzenia usługodawcy jest to rodzaj przedsiębiorczości, natomiast ze strony usługobiorcy jest to forma wypoczynku w gospodarstwie agroturystycznym, w którym produkcja roślinna i zwierzęca wraz z otoczeniem infrastrukturalnym gospodarstwa stanowią atrakcję dla turystów.

Tabela 1

Rozwój gospodarstw agroturystycznych w województwie podlaskim w latach 2000-2005

Powiat	Liczba gospodarstw agroturystycznych		Liczba gospodarstw skategoryzowanych		Liczba gospodarstw ekoagroturystycznych	
	2000 r.	2005 r.	2000 r.	2005 r.	2000 r.	2005 r.
Augustowski	70	94	3	8		2
Białostocki	52	49	2	5	2	6
Bielskiopodlaski	2	5	-	4		-
Grajewski	10	21	-	2	1	4
Hajnowski	54	90	-	-		2
Kolneński	11	16	-	-		-
Łomżyński	19	27	-	2	1	4
Moniecki	29	38	2	4		-
Sejneński	71	90	6	14		-
Siemiatycki	27	29	-	2		-
Sokółski	32	34	3	7	1	4
Suwalski	73	210	11	20		-
Wysokomazowiecki	3	6	-	2		-
Zambrowski	-	1	-	-		-
Razem	453	710	27	70	5	22

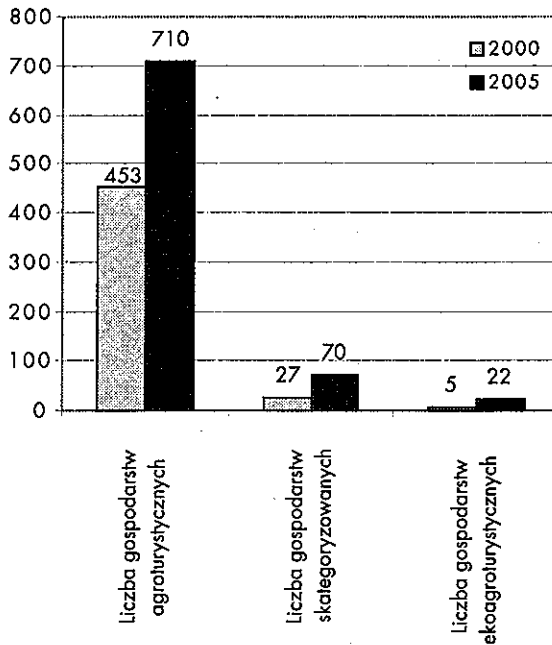
Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji Wojewódzkiego Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie.

Efekty rozwoju działalności agroturystycznej można rozpatrywać w różnych płaszczyznach: gospodarczej, ekonomicznej, zawodowej, organizacyjnej, społecznej, demograficznej, kulturowej i przestrzennej. Rozwój gospodarstw agroturystycznych w województwie podlaskim w latach 2000-2005 ilustruje tabela 1.

Z danych tabeli wynika, iż najwięcej takich gospodarstw powstało w powiatach: suwalskim – 210 (65%), augustowskim – 94 (25%), hajnowskim – 90 (51%), sejneńskim – 90 (21%). Wzrosła także liczba gospodarstw skategoryzowanych: w powiecie suwalskim zarejestrowanych było 20 (45%), sejneńskim 14 (57%), augustowskim 8 (62%), sokólskim 7 (57%). Wzrosła również liczba gospodarstw ekoagroturystycznych. Najwięcej takich gospodarstw zorganizowano w powiatach: białostockim 6 (67%), grajewskim 4 (75%), łomżyńskim 4 (75%), sokólskim 4 (75%) (WPODR w Szepietowie).

Od roku 2000 liczba gospodarstw agroturystycznych wzrosła o 36%, gospodarstw skategoryzowanych o 61% i gospodarstw ekoagroturystycznych o 77% (rys. 1).

Gospodarstwa agroturystyczne,
skategoryzowane i ekoagroturystyczne
w latach 2000 - 2005r. w woj. podlaskim.

Rys. 1. Gospodarstwa agroturystyczne.

Źródło: Opracowanie własne.

Źródła finansowania działalności agroturystycznej

Uruchomienie działalności agroturystycznej wymaga zebrania podstawowych informacji w formie jednolitego dokumentu, stanowiącego organizacyjny i finansowy schemat uruchomienia rentownej działalności gospodarczej. Nie wszyscy usługodawcy są przekonani, że poza systemem bankowym i posiadanymi środkami finansowymi mogą korzystać na polskim rynku finansowym z bardzo atrakcyjnych programów pomocowych, kredytów i pożyczek.

Wsparcie finansowe w rozwoju infrastruktury agroturystycznej na obszarach wiejskich zapewniają (według danych MRiRW):

1. Kredyty

- na przedsięwzięcia inwestycyjne na terenach wiejskich w zakresie agroturystyki (ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej „Counterpart Fund”);
- na pozarolniczą działalność gospodarczą na terenach wiejskich – mikrokredyty (ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej „Counterpart Fund”);
- na przedsięwzięcia w zakresie małej przedsiębiorczości na terenach wiejskich, tworzące miejsca pracy dla bezrobotnych (ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej „Counterpart Fund”);
- inwestycyjne z dopłatami ARiMR do oprocentowania, wykorzystywane na inwestycje dotyczące rozwoju agroturystyki;
- na inwestycje w sektorze rolno-spożywczym, w tym przedsięwzięcia z zakresu agroturystyki (Fundusz Współpracy – Program „Agrolinia”).

2. Pożyczki

- z Funduszu Mikro – na uruchomienie lub rozwinięcie działalności agroturystycznej;
- udzielane przez Fundację na Rzecz Rozwoju Rolnictwa Polskiego (FDPA) w ramach Programu Promocji Przedsiębiorczości Wiejskiej (REP).

3. Fundusze strukturalne

- a) Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”,
  - działanie 2.3. „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”,
  - działanie 2.4. „Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów”,
  - działanie 2.7. „Pilotażowy Program Leader+”;
- b) Sektorowy Program Operacyjny „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw”
  - działanie 2.3. „Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje”;
- c) Plan rozwoju obszarów wiejskich
  - działanie 2 „Wspieranie gospodarstw niskotowarowych”;

d) Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

- działanie 2.5. „Promocja przedsiębiorczości”,
- działanie 3.4. „Mikroprzedsiębiorstwa”.

4. Interreg III.

Poza wymienionymi, takiego wsparcia mogą udzielić: Fundacja Wspomagania Wsi (FWW) oraz Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej (EFRWP). Obie instytucje mają charakter organizacji typu non profit [5]. Z tego funduszu finansowane będzie Sektorowy Program Operacyjny (SPO) oraz Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). Obydwa programy realizowane są w latach 2004-2006. Wspierane są głównie projekty dotyczące uruchomienia lub rozwoju w gospodarstwach rolnych dodatkowej działalności w zakresie agroturystyki i usług związanych z turystyką i wypoczynkiem, rzemiosła, rękodzielnictwa oraz drobnych usług na rzecz mieszkańców obszarów wiejskich. Wymienione instytucje i program mają na celu poprawę funkcjonowania przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Prowadzenie działalności agroturystycznej może być wspomagane przez wiele instytucji dysponujących środkami finansowymi.

Do innych źródeł, z jakich korzystać mogą rozwijające się gospodarstwa agroturystyczne należą także:

- własne środki usługodawcy,
- środki własne członków społeczności lokalnej,
- kapitał firm prywatnych funkcjonujących w środowisku lokalnym,
- lokalne środki budżetowe będące w dyspozycji organów samorządu terytorialnego,
- kredyty preferencyjne i pożyczki niskoprocentowane,
- kredyty komercyjne realizowane przez banki krajowe i zagraniczne,
- dotacje docelowe w dyspozycji organizacji branży turystycznych,
- środki wspomagające, będące w dyspozycji jednostek budżetowych (ODR),
- środki wspomagające, pochodzące z rolniczego samorządu terytorialnego (izby rolnicze),
- środki pochodzące z organizacji i instytucji międzynarodowych,
- środki pochodzące z programów Unii Europejskiej.

Możliwość wsparcia finansowego rozwoju agroturystyki poprzez preferencyjne linie kredytowe i programy pomocowe stwarza Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przy współpracy z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ministerstwem Gospodarki i Pracy oraz innymi instytucjami i organizacjami.

Do końca roku 2006 właściciele gospodarstw rolnych (agroturystycznych) mogą otrzymywać pomoc finansową na inwestycje w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego (SPO) „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”. Oprócz finansowania stricte rolniczych przedsięwzięć, pomocą finansową mogą zostać objęte projekty związane z rolnictwem tylko pośrednio albo też praktycznie zupełnie z nim niezwiązane. Działanie 2.4.

„Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodu”, ukierunkowane jest na wspieranie finansowe projektów realizowanych w ramach prowadzonej działalności rolniczej, polegających na podjęciu dodatkowej działalności zbliżonej do rolnictwa. Jest ono przeznaczone dla osób fizycznych – rolników oraz domowników, obywateli krajów członkowskich Unii Europejskiej, a także osób prawnych zajmujących się prowadzeniem działalności rolniczej [7].

Wspierane będą również projekty realizowane w związku z uruchomieniem lub rozwojem działalności agroturystycznej, a także usługi związane z turystyką i wypoczynkiem. Podobnie jak w programie SAPARD, warunkiem uzyskania pomocy jest przygotowanie i przedstawienie planu przedsięwzięcia. Wsparcie finansowe dotyczyć będzie modernizacji tylko tej części budynku, która jest, bądź będzie przeznaczona pod wynajem. Po akceptacji planu przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, osoba ubiegająca się o pomoc będzie musiała sfinansować inwestycję ze środków własnych lub z kredytu, a dopiero potem ubiegać się o zwrot części kosztów przedsięwzięcia – do 50% kosztów kwalifikowanych (maksymalnie do 100 tys. złotych).

Pomocą finansową mogą być objęte koszty poniesione na:

- modernizację lub remont budynków mieszkalnych i gospodarczych na cele agroturystyczne oraz ich wyposażenie;
- urządzenie miejsc do wypoczynku oraz zakup sprzętu turystyczno-rekreacyjnego, a także zwierząt służących do celów terapeutycznych, sportowych i rekreacyjnych;
- zakup maszyn, urządzeń i narzędzi;
- zakup sprzętu komputerowego i oprogramowania;
- zakup środków transportu do przewozu turystów (pojazd powinien przewozić nie mniej niż 8 osób);
- zakup materiału roślinnego nasadzeniowego na potrzeby gospodarstwa;
- zagospodarowanie terenu na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej;
- przygotowanie dokumentacji technicznej i ekonomicznej projektu.

Badania Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na dalszy wzrost zainteresowania właścicieli gospodarstw rolnych działalnością agroturystyczną. Świadczy o tym wzrost liczby gospodarstw agroturystycznych w województwie podlaskim (tabela 1). Powodem takiej sytuacji są głównie sprzyjające uregulowania prawne i podatkowe.

Ekonomiczna efektywność gospodarstw agroturystycznych

Aby ocenić efekty ekonomiczne gospodarstwa agroturystycznego, trzeba dokonać analizy wyników w poszczególnych działalnościach (operacyjnej, inwestycyjnej, usługowej i finansowej) [4]. W uruchomieniu działalności przedsiębiorczej i jej zmianie najważniejszą rolę spełnia analiza ekonomiczna, definiowana jako system badań i ocen zdarzeń gospodarczych, której celem jest m. in. określenie:

- kosztów działalności w poszczególnych etapach prowadzenia działalności agroturystycznej;
- racjonalności wydatkowania środków finansowych w tych etapach;

- sprawności gospodarowania;
- możliwości realizowania założonych działań w oparciu o istniejące zasoby (CDiEwR, 1993).

Znaczenie analizy ekonomicznej dla gospodarstwa agroturystycznego jest istotne. Pozwala ona przede wszystkim stwierdzić, jakie wyniki finansowe przynosi działalność, straty czy zyski. Ocena ekonomicznej efektywności podmiotów gospodarczych była od dawna przedmiotem zainteresowania ekonomistów. W publikacjach, diagnozach i prognozach ekonomicznych powszechną akceptację zdobywa teza, że w dzisiejszych warunkach życia gospodarczego głównym czynnikiem wzrostu gospodarczego jest rozwój małej i średniej przedsiębiorczości.

Według „Leksykonu biznesu” efektywność ekonomiczna jest to „rezultat działalności podmiotu gospodarczego lub określonego przedsięwzięcia, będący wynikiem relacji uzyskiwanych efektów do poniesionych nakładów” [6]. Efektywność ekonomiczną można mierzyć przy użyciu wskaźników cząstkowych lub syntetycznych. W działalności agroturystycznej znaczącą może być miara syntetyczna – dość często określana całkowitą efektywnością ekonomiczną gospodarstwa. Powinna ona uwzględniać po stronie efektów wynik, który można przyjąć jako podstawowy cel gospodarstwa, zaś po stronie nakładów kluczowy zasób zaangażowany dla osiągnięcia celu przez podmiot, który go wyznaczył. Takie ujęcie efektywności gospodarstwa zakłada, że za podmiot wyznaczający cel oraz angażujący podstawowy zasób/nakład do jego realizacji przyjmujemy właściciela/właścicieli, zaś zasoby innych interesariuszy zaangażowanych w działalność gospodarstwa są wynagradzane zgodnie z zasadami rynkowej równowagi popytu i podaży oraz obowiązującymi regulacjami prawnymi [2].

Reguły obowiązujące w gospodarce rynkowej, według których funkcjonują gospodarstwa agroturystyczne spowodowały, że właściciele gospodarstw zostali zmuszeni do zwiększenia efektywności w działalności gospodarczej. Jest to warunek i zarazem sposób na uzyskanie wyższych dochodów w swoim gospodarstwie. Praktycznie można spotkać gospodarstwa agroturystyczne położone w tym samym regionie, ale przynoszące różne dochody. Jedne z nich są w stanie zapewnić rodzinie zadowalający standard życia, a inne nie. Na wielkość dochodu gospodarstwa ma wpływ szereg czynników, do których można zaliczyć:

- ceny sprzedawanych produktów i usług,
- ceny zakupionych środków produkcji,
- wielkość sprzedaży dóbr i usług,
- poziom kosztów produkcji i ich strukturę,
- wydajność pracy,
- system podatkowy.

Dość często niedocenianym przez niektórych specjalistów czynnikiem jest czynnik ludzki.

To przede wszystkim od właścicieli gospodarstw agroturystycznych będzie zależało, jaki to będzie typ gospodarstwa i z jakim skutkiem będzie prowadzona działalność. Badania Katedry Turystyki i Rekreacji Wydziału Zarządzania Politechniki Białostockiej potwierdziły, że im więcej na danym obszarze mieszka ludzi przedsiębiorczych, tym intensywniej rozwijają się gospodarstwa agroturystyczne.

Poza społecznością, istotną rolę odgrywają działania marketingowe, polityka regionalna i państwa, instytucje i organizacje, a także władze publiczne. Zjawiska ekonomiczno-społeczne zachodzące na danym obszarze mają charakter rynkowy, lecz sterowane są przez wymienione podmioty oraz strukturę wykorzystywanych podmiotów. To od wymienionych podmiotów mieszkańcy obszarów wiejskich mają prawo oczekiwać dobrego zarządzania, inspiracji przemian i skutecznego rozwiązywania występujących problemów społecznych i gospodarczych [1].

Wpływ kategoryzacji gospodarstw agroturystycznych na rozwój obszarów wiejskich

Na rozwój obszarów wiejskich wpływa wiele czynników. Turyści decydując się na wypoczynek w gospodarstwie agroturystycznym oczekują nie tylko bliskiego kontaktu z przyrodą, rodzinnej atmosfery, ale także określonego standardu oferowanych usług, zarówno co do wyposażenia i wyglądu pokoi, łazienek, warunków przygotowania posiłków, jak i wyglądu gospodarstwa. Aby udostępnić usługobiorcom informację na temat świadczonych usług, niezbędne jest określenie standardu oferowanych usług. W działalności agroturystycznej istotną rolę na określonym obszarze odgrywa nie tylko liczba gospodarstw, ale ich kategoryzacja. Kategoryzacji gospodarstw agroturystycznych dokonują licencjonowani inspektorzy Polskiej Federacji Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”. Kategoryzacja jest dobrowolna, odpłatna i ważna przez okres 2 lat, a jej celem jest ujednoczenie oznakowania obiektów i podnoszenia jakości świadczonych usług. Kategoryzacji mogą poddać się osoby fizyczne będące właścicielami obiektów, w których świadczone są usługi w zakresie turystyki wiejskiej, zrzeszone bądź nie zrzeszone w stowarzyszeniach agroturystycznych. Kategoryzacja polega na nadaniu obiektowi określonej kategorii – standardu (standard, jedno słońeczko, dwa słońeczka, trzy słońeczka). Kategoryzacja wpływa przede wszystkim na:

- promocję gospodarstw agroturystycznych (motywuje nie tylko do podnoszenia jakości świadczonych usług, ale uprawnia do zamieszczenia swojej oferty w materiałach wydawanych przez Polską Federację Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”, takich jak „Atlas agroturystyczny”), zamieszczenia na stronie internetowej, w katalogach, które prezentowane są na krajowych i międzynarodowych targach agroturystycznych oraz zamieszczania informacji w materiałach źródłowych w językach obcych – możliwość taką mają gospodarstwa agroturystyczne tylko skategoryzowane);
- możliwość pozyskiwania środków unijnych (taką szansę mają tylko gospodarstwa skategoryzowane);
- możliwość wyróżnienia na tle innych gospodarstw agroturystycznych i zachęcenia do zakupu produktu agroturystycznego.

Obecnie kategoryzacji podlegają zarówno całe obiekty, jak i poszczególne pomieszczenia noclegowe. Liczba skategoryzowanych gospodarstw różnie kształtuje się w poszczególnych województwach. Przykładowo, w województwie podlaskim takich gospodarstw jest tylko 10 % (PFTW „GG” 2005).

Mimo posiadanych kategorii przez gospodarstwa, istotnym czynnikiem przyciągającym usługobiorców są ceny świadczonych usług. Należy mieć na względzie,

że tylko konkurencyjne ceny mogą przynosić oczekiwane efekty. Zróznicowane pod względem „zasobności portfela” społeczeństwo oczekuje przystępnych cen i różnorodności atrakcji.

Agroturystyka, obok rolnictwa ekologicznego, jest jednym z preferowanych kierunków rozwoju w krajach Unii Europejskiej. Dokonujące się zmiany w polskiej gospodarce i akcesja do Unii Europejskiej wpływają na to, że wieś i rolnictwo Polski muszą zmienić swoje oblicze, co oznacza unowocześnienie rolnictwa oraz przekształcenie strukturalne obszarów wiejskich. Tym formom aktywizacji obszarów wiejskich sprzyjają ramowe rozwiązania systemowe (prawno-organizacyjne i ekonomiczne). Mimo, że w wielu regionach kraju istnieją dogodne warunki do rozwoju agroturystyki, to nadal te formy wypoczynku koncentrują się w rejonach tradycyjnie utożsamianych z wypoczynkiem, bądź tam, gdzie dominuje przedsiębiorczość właścicieli gospodarstw agroturystycznych, w powiązaniu z występującymi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi i kulturowymi. Rozwojowi agroturystyki sprzyja też coraz większe zainteresowanie mieszkańców miast. Czynnikiem stymulującym jej rozwój jest m. in. możliwość wsparcia finansowego rolników podejmujących działalność agroturystyczną z funduszy krajowych i zagranicznych, w tym z funduszy Unii Europejskiej [9].

Kategoryzacja gospodarstw agroturystycznych jest szczególnie istotna z punktu widzenia pragmatycznego. Aby Polska była docelowym krajem podróży, a obszary wiejskie miejscem wypoczynku i pobytu turystów, powinno się dążyć wszelkimi staraniami w zakresie podniesienia jakości świadczonych usług agroturystycznych i ich odpowiedniej segmentacji. Jakość świadczonych usług, poziom cen, atrakcyjność turystyczna, stan środowiska przyrodniczego oraz typy gospodarstw agroturystycznych będą decydować o popycie na określone produkty turystyczne. Należy przypuszczać, że w kręgu zainteresowań powinny znaleźć się gospodarstwa z dwoma i trzema słoneczkami, czyli o najwyższym standardzie.

Informacja internetowa w agroturystyce

Rosnące znaczenie informacji w życiu codziennym obliuguje branżę turystyczną do przedstawiania swoich ofert w różnych mediach. Właściwa informacja we właściwym czasie i miejscu to podstawa sukcesu w działalności przedsiębiorczej – agroturystycznej. Początki zastosowania komputerów i technologii informacyjnych w turystyce były związane z wykorzystaniem komputerowych systemów rezerwacji w liniach lotniczych dokonujących przewozów turystów. Jednym z najskuteczniejszych narzędzi marketingowych, wykorzystywanych do promocji produktów agroturystycznych jest Internet. Umożliwia on dotarcie do potencjalnych usługobiorców, poszukiwanie rynku i prowadzenie badań – dotyczy to zwłaszcza podmiotów gospodarczych rozpoczynających swoją działalność. Należy też zaznaczyć, że Internet jest doskonałym, ogólnodostępnym i tanim źródłem informacji. Jako globalne medium komunikacji, jest najlepszym kanałem dystrybucji informacji, promocji miejsca docelowego, umożliwia prowadzenie transakcji handlowych. Stwarza szansę turystycznym podmiotom gospodarczym w funkcjonowaniu na rynku, a w agroturystyce odgrywa szczególną rolę z uwagi na jej dynamiczny rozwój w Polsce i krajach europejskich.

Ustawa o samorządzie powiatowym i gminnym nakłada obowiązek realizowania zadań w zakresie turystyki. Rolą władz samorządowych jest dbanie o stan i rozwój administrowanych przez nią obszarów, w tym także wspieranie przedsięwzięć podejmowanych przez społeczność lokalną. Koło naukowe „Turysta” Wydziału Zarządzania Politechniki Białostockiej w roku 2005 przeprowadziło badania dotyczące analizy stanu informacji o działalności gospodarstw agroturystycznych, dostępnych na stronach internetowych organów samorządowych w województwie podlaskim. Strony internetowe powiatów i gmin analizowane były pod kątem zawartości wybranych grup danych, a między innymi:

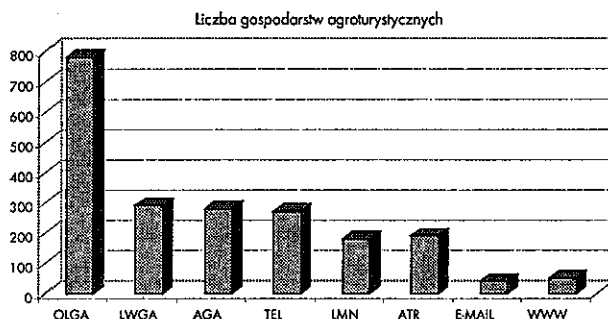
- adresów gospodarstw agroturystycznych,
- posiadanych numerów telefonów,
- liczby miejsc noclegowych,
- możliwości wyżywienia,
- oferowanych atrakcji turystycznych,
- dostępu do stron internetowych przez gospodarstwa agroturystyczne,
- posiadania poczty elektronicznej.

Zebrane dane dowiodły, że zdecydowana większość ofert gospodarstw agroturystycznych nie jest zamieszczona na witrynach internetowych jednostek samorządowych województwa podlaskiego. Serwisy internetowe 118 gmin i 14 powiatów obejmują jedynie 37,2%. W większości przypadków dominującą grupą informacji dostępnych w serwisach jednostek samorządowych województwa podlaskiego są dane teleadresowe. W przypadku stron urzędów gmin, adresy kontaktowe gospodarstw agroturystycznych wymienione są dla odpowiednio 89,3% i 84,7% ogólnej ich liczby. Z kolei na witrynach powiatów adresy podane są dla wszystkich przedstawionych gospodarstw agroturystycznych, podczas gdy wskazanie numeru telefonu dotyczy ponad 95% wszystkich wymienionych.

Najmniej licznie reprezentowaną grupą informacji są dane dotyczące adresów poczty elektronicznej oraz prywatnych stron WWW gospodarstw agroturystycznych. W przypadku gmin adresy elektronicznych skrzynek pocztowych odnoszą się jedynie do około 7% wymienionych gospodarstw, natomiast na stronach internetowych powiatów dane tego typu związane są tylko z około 5% ofert. Jest to niewielki odsetek, zważywszy na fakt, że większość usługobiorców to ludzie z większych miast, mający łatwy dostęp do poczty elektronicznej.

Znacznie lepiej przedstawia się sytuacja dla łączy stron WWW odnoszących się do gospodarstw agroturystycznych. Dla gmin udział tego typu informacji to około 7%, a w przypadku powiatów – około 11,5%. Na uwagę zasługuje fakt, że większość gospodarstw agroturystycznych posiadających własną witrynę internetową zlokalizowanych jest w powiatach: augustowskim, suwalskim, sejneńskim, hajnowskim i białostockim. Powyższe dane potwierdzają niewielki udział adresów poczty elektronicznej i łączy do prywatnych stron WWW. Usprawiedliwieniem tego stanu rzeczy jest fakt, że w roku 2005 dostęp do Internetu miało niewiele ponad 20% z ogólnej liczby gospodarstw wiejskich (GUS 2006). Powodem takiej sytuacji jest brak dobrze rozwiniętej infrastruktury technicznej umożliwiającej podłączenie Internetu oraz relatywnie wysokie w stosunku do przeciętnych zarobków mieszkańców obszarów wiejskich, ceny sprzętu komputerowego i usług internetowych.

Stan i zasoby internetowej informacji agroturystycznej, zamieszczonej na stronach organów administracji samorządowej województwa podlaskiego, przedstawiają rys. 2 i rys. 3.

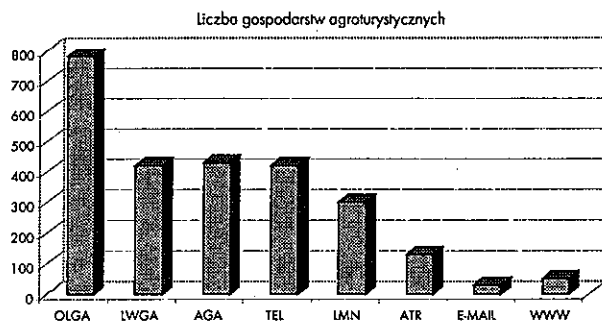

Rys. 2. Dane liczbowe dotyczące gospodarstw agroturystycznych dostępnych na stronach internetowych urzędów gmin województwa podlaskiego w roku 2005 w stosunku do ogólnej liczby gospodarstw.

Źródło: Opracowanie własne.

Oznaczenia:

- OLGA – ogólna liczba gospodarstw agroturystycznych,
- LWGA – liczba wskazanych gospodarstw,
- AGA – adresy gospodarstw agroturystycznych,
- TEL – numery telefonów gospodarstw agroturystycznych,
- LMN – liczba miejsc noclegowych,
- ATR – atrakcje turystyczne,
- E-MAIL – adresy poczty elektronicznej,
- WWW – strony internetowe gospodarstw agroturystycznych.

Rys. 3. Dane liczbowe dotyczące gospodarstw agroturystycznych dostępnych na stronach internetowych starostw powiatowych województwa podlaskiego w roku 2005 w stosunku do ogólnej liczby gospodarstw.

Źródło: Opracowanie własne.

Ogólnie można stwierdzić, że poziom informacji zamieszczonej na stronach internetowych władz samorządowych województwa podlaskiego jest niezadowalający. Z porównania rysunków 2 i 3 wynika, że większa liczba gospodarstw agroturystycznych widnieje na stronach internetowych powiatów niż gmin, co świadczy o większym zaangażowaniu pracowników tychże jednostek samorządowych. Dane teled adresowe, to zbyt mało, aby skutecznie zachęcić usługobiorców do zakupu produktów agroturystycznych. Zamieszczenie większej ilości danych związanych z ofertą, cenami usług, a także fotografii gospodarstwa agroturystycznego oraz jego okolic, niewątpliwie podniesie wartość informacji o gospodarstwie i regionie oraz zwiększy prawdopodobieństwo zakupu produktu turystycznego.

Podsumowanie

Działalność agroturystyczna odgrywa coraz większą rolę w przemianach gospodarczych i społecznych na obszarach wiejskich. Wpływa na to sukcesywnie powiększająca się liczba gospodarstw agroturystycznych nie tylko w województwie podlaskim, ale i kraju. Województwo podlaskie jest szczególnym regionem, bowiem posiada bogate walory turystyczne, a pod względem liczby gospodarstw zostało sklasyfikowane na czwartym miejscu w kraju.

Agroturystyka jest formą turystyki wiejskiej, opartą głównie na walorach środowiska przyrodniczego i kulturowego, jako na naturalnej bazie rozwoju. Jej działalność przynosi wymierne korzyści finansowe, które stymulują rozwój gospodarstw rolniczych i poprawę stanu infrastruktury technicznej tych jednostek. Należy też podkreślić sprzyjającą politykę rządu w odniesieniu do rozwoju gospodarstw agroturystycznych. Przejawia się to w możliwości pozyskiwania preferencyjnych kredytów, pomocy finansowej Sektorowego Programu Operacyjnego (SPO), pożyczek niskoprocentowanych i fachowego doradztwa, dotyczącego organizacji i prowadzenia gospodarstw agroturystycznych. Poprawa jakości świadczonych usług oraz zwiększenie dochodowości gospodarstw agroturystycznych to najważniejsze zadania stojące przed właścicielami gospodarstw agroturystycznych. Agroturystyka nie może być jednak traktowana jako panaceum na wszystkie dolegliwości obszarów wiejskich i polskiego rolnictwa, choć niewątpliwie przynosi wiele korzyści. Stwarza także możliwości nawiązywania przyjaźni, konwersacji w językach obcych, poznawania ludzi o różnych zawodach. Wykorzystanie tych prawidłowości i zasad wdrażania walki z bezrobociem – z jednej strony – oraz uwzględnienie walorów przyrodniczo-krajobrazowych danych niejako „w prezencie” przez naturę – z drugiej – utwierdza w przekonaniu o ogromnej szansie i możliwościach rozwoju form wypoczynku na obszarach wiejskich.

Na rozwój gospodarstw agroturystycznych istotny wpływ wywiera ich kategoryzacja. Poprzez kategoryzację zostaje podniesiony standard obiektu i jakość świadczonych usług. Usługobiorcy chętniej wybierają gospodarstwa dobrze zorganizowane i wyposażone, tzn. im wyższa kategoria, tym lepsza jakość i chętniej turyści z takich gospodarstw korzystają. Warto zatem zabiegać o podniesienie standardu gospodarstw agroturystycznych.

Bardzo istotnym przedsięwzięciem w rozwoju agroturystyki jest promocja gospodarstw agroturystycznych. Nawet najlepszy produkt, ale pozbawiony informacji i promocji, staje się niewidoczny, mało popularny, nieznan, i w efekcie nie jest nabywany przez usługobiorców, co jest ogromną stratą i zaniedbaniem ze strony właścicieli gospodarstw agroturystycznych.

Literatura:

1. Adamowicz M.: Promocja kompleksowego produktu regionalnego na przykładzie Zielonych Płuc Polski /w:/ Uwarunkowania rozwoju turystyki związanej z obszarami wiejskimi. Wyd. PWSZ Biała Podlaska 2005.
2. Allaire Y., Firsirotu M.E.: Myślenie strategiczne. PWN Warszawa 2000.
3. Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie. Warszawa 1993.
4. Dębniwska M., Tkaczuk M.: Agroturystyka. Wyd. Poltext Warszawa 1997.
5. Gazeta Prawna nr 218, 2005.
6. Penc J.: Leksykon biznesu. Placet Warszawa 1997.
7. Plan rozwoju obszarów wiejskich na lata 2004-2006. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Informator 2004.
8. Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”. Warszawa 2005.
9. Sikorska-Wolak I.: Doradztwo rolnicze w stymulowaniu rozwoju agroturystyki /w:/ Kwestia agrarna w Polsce i na świecie 2005.
10. Wojewódzki Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie.